

tiranje kupnje sirovine kroz odgode plaćanja. Na kraju-krajeva znatnim je dijelom ta likvidnost utjecala i na stabilnost cijena sortimenata od interesa za sve kupce. Izostankom ovih sredstava iz portfelja "Hrvatskih šuma", valja dati odgovore na nekoliko ključnih pitanja:

1. Iz kojih se sredstava kani financirati gospodarenje šumama na kršu? (To samo državno šumarstvo nije u stanju).
2. Kani li se obustaviti investicije u izgradnju protupožarnih prometnica u tom velikom i sa stajališta požarne ugroženosti velikom području? (Da li je netko predvidio materijalne i nematerijalne štete koje takav stav može proizvesti? Da li je i tko je taj koji za posljedice "nečinjenja" preuzima odgovornost?).
3. Kako se misli premostiti izostanak ovih sredstava iz likvidnosti poduzeća? (Dizanjem cijena drvnih sortimenata ionako slabijoj drvenoj industriji, izostankom tehničke i tehnološke obnove i razvoja, pa i otpuštanje zaposlenika kao posljedice ove mjere?).
4. Odustajanje od proširene reprodukcije, pošumljavanja, konverzija, znanstvenih istraživanja i nezapošljavanja mladih stručnih ljudi. Znači li to da se otklanja svaka mogućnost pokretanja tzv. "javnih radova", koji bi znatno doprinijeli zapošljavanju ruralnog, sada ozbiljno osiromašenog stanovništva? Da o potrebi razminiranja i ne govorim.

Dakle, sve ovo, mi, predlagatelji ZOŠ-a iz 1990. godine imali smo na umu kada je Zakon donošen i kada su njime osnovane "Hrvatske šume" kao javno poduzeće, a u njemu ustanovljen institut OKFŠ-a kao neophodnost.

Ja ne poričem potrebu redefiniranja pojedinih, sada važećih normi ZOŠ-a, no smatram da će započeta eliminacija OKFŠ-a iz "Hrvatskih šuma" biti štetna za šumarstvo na kršu, za šumarstvo u cjelini, za drvoprerađivačku industriju, turizam, za sigurnost na velikim područjima naših otoka i obale i za stabilnost strukture naših šuma na kontinentu. Strah me da se ne obistini ona narodna na ovome slučaju: "za kilogram šnicle zaklasmo vola!"

Nismo li prije ove operacije (bez narkoze!) trebali čuti struku, njeno mišljenje i ocjene, a onda stojeći na ramenima svojih prethodnika, svjesni svih implikacija, donijeti odluku kojom ćemo učiniti korak dalje u prosperitet? Istina, u proteklom je razdoblju bilo i nenamjenskog korištenja ovih sredstava, ali, zar se intervencijom u ZOŠ i prateće podzakonske akte ne može osigurati dosljednost pridržavanja Zakona. Bez sumnje je to lako izvedivo. No, dokidanje i alokacija sredstava iz "Hrvatskih šuma" nije adekvatan odgovor na možebitne pogreške i propuste u korištenju OKFŠ-a.

Kako sada stvari stoje, ne preostaje ništa drugo, nego da zbog već prisutnih posljedica donijetih odluka pristupimo traženju nekih novih instituta i očuvanju onoga što je još prisutno. Pričat će tko preživi.

KNJIŽNICA HŠD-a PONOVO DOSTUPNA – VIRTUALNO

Branko Meštrić, dipl. ing. šum.

Internetske stranice Hrvatskoga šumarskoga društva već nekoliko godina predstavljaju svekolikoj internetskoj javnosti ponešto od desetljećima stjecanog nasljeđa ovoga Društva. Radilo se o dvije zbirke: Imeniku hrvatskih šumara – registru svih šumara koji su djelovali u hrvatskom šumarstvu ikada (naravno, ne baš svih već onih 14000 čije su nam biografije dostupne), a potom je uspostavljena i digitalna arhiva Šumarskog lista, koja obuhvaća u potpunosti digitalizirane, a time i dostupne baš sve brojeve našega časopisa od broja 1 iz 1877. pa do ovoga broja kojega upravo čitate. Time su obuhvaćena, a potom i otvorena, sveko-

likoj javnosti dva ponajvažnija "resursa" HŠD: svi hrvatski šumari, dakle sama bit jednog šumarskog udruženja, a potom i Šumarski list, službeni organ udruženja, a time njegova memorija kroz prošla desetljeća.

Ovim zbirkama se pridružuje i treća, koju upravo ovim članom promoviram. Tijekom posljednje dvije godine obrađena je, djelomično digitalizirana i potom postavljena na internet, cjelokupna biblioteka građa zatečena u prostorima HŠD poslije više od stoljeća i pol sakupljanja svih naših prethodnika

u ovome društvu. Blizu 4000 naslova, što knjiga, što časopisa, čine značajni resurs jedne struke i nakon nekoliko desetljeća relativnog zanemarivanja i neuređivanja, šumarska knjižnica HŠD sada na jednom novom mediju kreće u 21. stoljeće.

Povijesni pogled

Zapisano je da se već 1841. spominje stručna biblioteka Gospodarskoga društva, a osnivanje samostalnog šumarskog odsjeka 1846. "ostavilo je traga na sastav knjižnog i časopisnog fonda stručne biblioteke". Kada se 1871. nakon popuštanja apslutističke stege reosniva sada samostalno Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, odmah se posvećuje dužna pozornost i društvenoj stručnoj knjižnici, za koju "u dugom nizu godina požrtvovni članovi marljivo sakupljaju knjige i časopise". Također je zabilježeno da se već od 1860. na Gospodarsko-šumarskom učilištu sustavno izgrađuje stručna biblioteka za potrebe nastave poljoprivrede i šumarstva.

Sljednik šumarskog segmenta ovoga učilišta – Šumarska akademija – bila je smještena u novosagrađenu (1898. god.) zgradu Šumarskoga doma. Šumarska stručna knjižnica, koja je također smještena u novim društvenim prostorijama, dobiva sve više na značenju, s obzirom na unapređenje struke i nastave.

Valja ovdje još spomenuti da se vremenom razdvajaju fakultetska biblioteka – zapravo "raspršuje" po katedrama i zavodima, a društvena recimo 1921. ima 1600 svezaka i 50 časopisa.

Što se dalje događalo? U burnim godinama koje su uslijedile, jedna od prvih hrvatskih specijaliziranih biblioteka zadržava svoju funkciju praktički do danas, ali ne više formalizirano, pa ni stručno (bibliotekarski). Reklo bi se da se danas ovdje radi o priručnoj biblioteci Hrvatskog šumarskog društva koja ima svoj znatni fond, ali i veliki problem klasifikacije, zaštite, a potom i dostupnosti. No, ako sve te probleme stavimo malo na stranu i koncentriramo se samo na knjigu – ima se ovdje što i vidjeti. Do sada je registrirano preko 3750 naslova u više od 6100 svezaka (bez Šumarskog lista), što su respektabilne brojke kojima se naše Društvo može ponositi.

Još više se može ponositi i vrijednošću građe, jer ovdje su i rijetka, praktički prva izdanja ponekih šumarskih knjiga u Europi s početka 18. stoljeća, uz njih i rijetke prirodoslovne knjige francuskih ekciklopedista iz istoga razdoblja, potom udžbenička građa prvih profesora šumarstva još sa križevačkog Učilišta te sa zagrebačke Šumarske akademije (dio i u rukopisu, odnosno litografiranom prijepisu). Tu su i druga vrijedna opća enciklopedijska izdanja te i druga izdanja koja su šumarima bila zanimljiva u nekom trenutku. Naravno, niz se zaključuje recentnim izdanjima, jer je HŠD, odnosno hrvatsko šumarstvo u zadnje vrijeme i značajan nakladnik.

Akcija Biblio

Cilj akcije koja je rezultirala upravo ovom zbirkom koju predstavljamo, prvo je bilo samo popisati knjižnu građu HŠD, kako bi se znalo što se točno nalazi raspršeno po brojnim ormarima i policama u Šumarskom domu. No, kako imamo tehnologiju,

a imali smo i određena iskustva proizašla iz digitalizacije Šumarskog lista, taj zadatak je obavljen malo modernijom tehnologijom na nov način.

Umjesto "ručnog" isčitavanja naslovnica, impresuma, sadržaja, svaka je knjiga djelomično skenirana (fotografirana) – korice, naslovni list i impresum, potom sadržaj ako je moguće i uvod/predgovor. Dobivena slika je "pročitana" računalno, metodom računalnog rekogniranja teksta, a potom su izdvojeni dijelovi teksta koji predstavljaju potrebne podatke o samoj knjizi: naslov i podnaslov, autor(i), urednik, mjesto i godina izdanja, izdavač, ISBN, ODK ili CIP. Na osnovi tih podataka generiran je bibliotečni zapis u bazi podataka, a od tih podataka i dobivenih slika generiraju se na internetskim stranicama HŠD-a svi sadržaji potrebni za pretraživanje, pa i pregled pojedinih izdanja. Naravno, za pročitati pojedinu knjigu valja još uvijek doći do njene police u HŠD, pronaći je, uzeti i – čitati. To kompjutori još ne mogu raditi umjesto nas.

Ponešto zanimljivih brojeva

U trenutku objave ovoga rada, u našoj digitalnoj biblioteci identificirano je ukupno 3750 naslova i preko 6100 svezaka raznih izdanja, od čega 175 naslova časopisa i novina. Zanimljivo je spomenuti da je ukupno identificirano 2518 jedin-stvenih imena autora i urednika (najzastupljeniji autor/urednik je Aleksandar Ugrenović sa 29 naslova, a slijedi ga Max R. Pressler sa 27).

U ovoj fazi obrade građa nije još bibliotekarski klasificirana, ali dodjeljene su određene radne oznake, pa je zgodno primijetiti da je najčešća oznaka OPĆE ŠUMARSTVO, koja je pridružena uz 188 naslova. Međutim točno isti broj izdanja nosi i oznaku LOVSTVO, a slijedi UZGAJANJE ŠUMA sa 167, BOTANIKA sa 106, UREĐIVANJE ŠUMA 92, ZAŠTITA 85 itd. Također oznakom ČASOPISI označeno je 163 naslova, sa TABLICE 97, UDŽBENICI 93 ...

Locirana su izdanja na 25 jezika i očekivano je da je velik dio šumarske građe, posebice iz devetnaestog stoljeća na njemačkom jeziku (i to na gotici što dodatno komplicira čitanje!). Čak 1441 knjiga je na tom jeziku, daleko iza slijedi engleski sa samo 163 naslova, a najmanje je knjiga na estonskom (1), danskom i nizozemskom (2). Najviše je knjiga ipak na hrvatskom – 1661.

Na kraju ovih zanimljivosti navedimo ovdje još jedan "ključ" koji obilježava knjigu – godina izdanja. Najstarija pronađena knjiga je iz 1732. godine (poznata Karlovitzova Sylvicultura oeconomica), a osim nje još je deset naslova iz osamnaestog stoljeća. Namjerno govorimo o 11 naslova, jer su na naš ponos među njima i 4 Buffonove prirodoslovne serije, tako da imamo 45 sveska iz osamnaestog stoljeća. Najnovije izdanje je naravno iz prošle godine, i zgodno je primijetiti da se u posljednjih pet godina ustalio pridolazak više od 10 novih šumarskih izdanja godišnje.

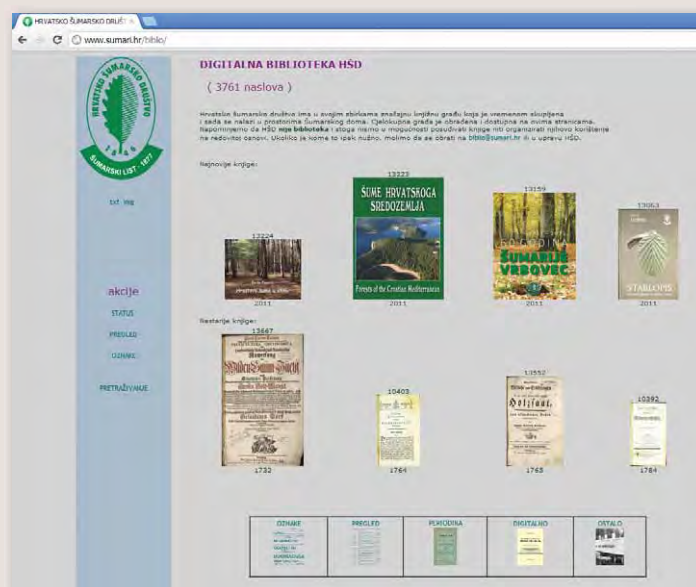
Internetska prezentacija i dohvat

Digitalna knjižnica HŠD-a postavljena je na internetskoj adresi <http://www.sumari.hr/biblio> i dostupna je svima, bez ograničenja.

Svi naprijed spomenuti "ključevi" omogućuju pretraživanje bibliotečne baze podataka i razmjerno lak pristup do bilo kojega izdanja, i to preko tablično raspoređenih ulaza. Ako znate autora ili naslov, sigurno ćete lako doći do knjige.

Drugi, drukčiji i svakako alternativni način pristupa je pravim pretraživanjem po punom tekstu (*full text search*) što je danas moderno. Sustav naravno ne može raditi preko cijelog sadržaja knjiga, ali ako je tražena riječ spomenuta u naslovu, impresumu, sadržaju ili predgovoru, postoji mogućnost da se je locira na našem sustavu pretraživanja, ali za neko vrijeme i kroz sveprisutni *Google*.

Kada se konačno na neki od ponuđenih načina dođe do konkretne knjige na raspolaganju je sam izgled knjige – izgled korica, odnosno naslovne stranice, zatim osnovni set podataka o knjizi: autor, naslov i podnaslov, mjesto i godina izdanja, izdavač, dimenzije i obim knjige i njena fizička lokacija. Također uz svaku knjigu je i PDF u kojemu je skupljena sva skenirana građa, tako da je moguće knjigu "prolistati" i eventualno pročitati predgovor. Za pročitati cijelu knjigu valja do nje ipak doći fizički. Za sada.

Slika 1: Izgled početne stranice www.sumari.hr/biblio u vrijeme pisanja ovoga rada

U sustavu imamo tridesetak u cijelosti digitaliziranih ili digitalnih izdanja. To je građa koja je u javnoj domeni već dostupna digitalno, zatim vlastita izdanja HŠD i AŠZ, odnosno drugih izdavača čije smo pripreme obavili, kao i dio vrijednijih i/ili traženijih knjiga koje smo ciljano digitalizirali. Tu ne treba zaboraviti i cjelokupni obim od 135 godišta Šumarskog lista, kojegaje HŠD s namjerom digitalizirao, pa novina i časopisa Hrvatske šume ili Hrvatski planinar, koje su digitalizirali njihovi izdavači. Ta u cijelosti digitalna izdanja dostupna su u HŠD-u, međutim neka od njih, za koje nemamo odgovarajuća prava, **nisu dostupna** na internetu HŠD-a.

Ovakvo rješenje virtualne šumarske knjižnice može bez problema zadovoljiti relativno zatvoreni krug korisnika šumara. Međutim, sigurno postoji nemali broj zainteresiranih korisnika i izvan toga kruga. Svi će oni nalaziti zanimljivu građu na internetu HŠD-a i nastojati do nje doći. Za te potrebe trebat će u budućnosti osigurati i fizičke uvjete za dostup, jer danas je to dosta teško izvesti.

No, i s ovime što smo uspjeli napraviti u prvom koraku moramo biti zadovoljni i nadati se da će se vremenom i daljnjim radom na sređivanju građe mnoge stvari bitno unaprijediti. Do čitanja!